

Alkonyatkor a kriptában

2020 december 25. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Tisza István gróf ellopott koponyája.

Október végén Geszten megélénkül az élet, a Tisza család nyughelyére vezet? ösvény mell?l elt?nik a gaz, mindenki Tiszáékat várja, hogy az egykori miniszterelnök halálának évfordulóján leszármazottaival együtt hajtsanak fejet. Bár a gyászos ünnep a múlthoz köti, kastélyuk felújításának hírére egyre többször tekintenek a jöv?be. Egyszer majd csak el?kerül István gróf feje is.

A Tisza-gyilkosság évfordulóján Geszten minden évben megemlékezést tartanak. A család egykori leszármazottai is ellátogatnak a községbe, és a település előljáróival közösen kimennek a kriptához, amelyet az 1980-as évek els? felében máig ismeretlen személyek kifosztottak.

Hogy mit vittek el? „Csak” Tisza István koponyáját. A történet kevésbé ismert, Geszten azonban mindenki tud és beszél is róla. Ugyanazt ismételtetik: a tettesek fehér Škodával érkeztek a faluba, aminek két mez??r volt a szemtanúja. Azóta mindketten meghaltak, mára már a rablás éve is szájról szájra változik. Van, aki 1980-ról beszél, van, aki 1983-ról, és van, aki az 1985. évre esküszik.

A kastély egyik biztonsági ?re azok közé tartozik, akik az 1983-as dátum mellett kardoskodnak. Azt állítja, hogy az egyik volt munkatársa találkozott az elkövet?kkel. Pontosabban: látta ?ket. Ezt a rezidencia elhanyagolt udvari homlokzata el?tt állva említi, miután – kéresemre – szakszer? idegenvezetéssel mutatja meg a kastélyt. Amióta az általános iskolát szeptemberben kiköltöztették a kopott falak közül, az ingatlan bels? terei nem látogathatók.

Ez nem is nagyon ajánlott, hiszen bizonyos részei életveszélyesek. A padlásra biztosan nem engedném fel, mondja, s megmutatja a teraszt, ahol állítólag a nagy háború fontosságáról gy?zködté Tisza Istvánt a császár, Ferenc József, és ahová 1943-ban Horthy Miklós is kilépett, amikor a faluban vendégeskedett. Ma már nem szép látvány, kissé becsúszott a talaj alá, mintha megbillentették volna. A falakon kutatóablakok árulkodnak arról, hogy a restaurátorok már megkezdték a munkát. A pincében is dolgoztak, onnan szövetmintákat vettek.

Megnézzük az angolpark maradványait is, a platánokat a f?homlokzat el?tt. Hatalmasak, és hatalmas a legendájuk is. Miel?tt a helyükre kerültek volna, két bivalyt öltek le a gesztiék, azok tetemét ásták bele a földbe, hogy a fák nagyobbra n?jenek, és tovább éljenek. A túloldalon viszont már csak romokban látható a lovarda, mellette a konyhának nevezett épület, ahonnan fedett szabadtéri folyosón vitték át az ételeket a kastélyba. Mostanság ez az ?rök irodája.

Mire vigyáznak gumibottal felfegyverkezve, ha üres az épület? – faggatom tovább az ?rt, mintha nem sejténém, azért, hogy senki se tegyen kárt az ingatlanban, ne törje be az ablakokat, ne verjen tanyát a szobákban, ne szedje szét a korabeli fehér kályhákat. A rézdszt a kapuról már majdnem ellopták. Aztán szótlánul nézzük a történelemmel dacoló, impozáns épületet, csupán a szomszéd kutyáinak csaholása jelzi, hogy ez maga a valóság. Az államosítás után csirkenevelde és magtár m?ködött benne.

El lehet képzelni, milyen állapotok uralkodhattak a rizalitok és lizénák mögött.

Gyanúsítottak listája

Ha látták az idegen Škodát a kriptánál, vajon miért nem intézkedtek id?ben? – térek vissza a kriptarabláshoz. Mert úgy hitték, a Tisza család valamelyik leszármazottja jött leróni a kegyeletét – érkezik a válasz. Délután az ajtót felfeszítve, a lakatot leverve találták, Tisza István koporsóját pedig középre kihúzza, lefedetlenül, így azonnal felt?nt, hogy hiányzik a vasgróf koponyája. Semmi más, csak a koponya. A két szemtanú azonnal jelezte az esetet a körzeti megbízottnak, ? hívta ki az illetékes gyulai nyombiztosítókat. A felderítés eredményét máig nem hozták nyilvánosságra, így a lakosság megalkotta saját verzióit.

Az els? számú gyanúsítottak a román vasgárdisták lettek, akik még holtában is gy?lölték a gróft. Egy másik tábor azt állította, a kommunisták, Károlyi Mihály emberei garázdálkodtak a Tisza-kriptában. Utóbbiak csoportja is két kisebbre szakadt: az egyik a román vörösöket okolta, a másik a hazaiakat. Akadnak még ma is olyan meggy?z?dés?ek, akik azt vallják, a Tisza család franciaországi leszármazottai az elkövet?k. De hogy miért lopták volna meg saját magukat, és miért becstelenítették volna meg látványosan felmen?ik nyughelyét, arra nincsen magyarázatuk. A legbizarrabb pletyka egy református lelkészre irányítja a figyelmet. a szóbeszéd szerint ? értékesítette jó pénzért a néhai miniszterelnök fejét. A szóba hozott lehetséges rablók listájára felkerült az az ismeretlen személy is, aki Kádár János fejét vitte el.

Maga szerint ki volt? – kérdezem a kastély ?rét, hátha tudja az igazságot. A válasz: Azt mondják, románok tették, akiket valamelyik gy?jt? bízott meg a feladattal, közel az országhatár, nem kellett messzire vinniük a koponyát. Felmerült egyébként a mágia is, annak hív?i ugyanis fontos munkaeszköznek tekintik a híres emberek koponyáját.

Az önkormányzat mindenesével sétálunk ki a kriptához. Nem is olyan régen még utcák sorakoztak arra, ám a

házak tulajdonosai meghaltak vagy elköltöztek, felszámolták a negyedtet. A kegyhelynél, túl a falun nincs közvilágítás. Naplemente után a zseblámpa jelenti az egyetlen fényforrást, de odabent azzal sem megyünk sokra. A Tiszák kriptaháza a polgári és a katonai hantokat követően, mesterséges magaslaton t?nik föl a gyönyör? ?szi tájban. Itt aztán bárki bármikor azt csinálhat, amit akar, senki sem hallja, látja. Valamikor alagút vezetett ide a kastélyból, világosít fel, én meg csodálkozom azon, hogy hisz még az ilyesmikben. Erre rám néz, és hozzáteszi, a régészek most majd föltárják. El?húzza zsebéb?l a kulcsot, leereszkedünk a koporsókhoz. Tisza László és Tisza István nyughelyét a zseblámpa fényénél találjuk meg. Er?s konstrukció, el sem tudom képzelni, hogyan törhették fel, és hogyan húzták ki bel?le a koporsót. Nem lehetett egyszer?, de gyors sem.

Egyetlen személy nem volt hozzá elegend?.

Parcellázott angolpark

A hely egyébként varázslatos. Hátborzongató és szép egyszerre. Emlékek, száraz koszorúk és nemzeti szín? szalagok teszik emelkedettebbé.

Kimegyünk a fényre, s a naplementében körbejárjuk az építményt, amelynek tetejér?l ügyes kezek már leemelték a rézfedelet. Mit lehet tenni? – jegyzi meg a kulcsos ember, és bezárja mögöttünk a családi címerrel díszített sírhely ajtaját.

T?le is megkérdem, szerinte mi történt itt az 1980-as években. Csak legyint, gyermek volt még akkor, nem tudja, abban reménykedik, hogy egyszer majd kiderül, és a kormányf?i fej is visszakerül Gesztre. A beruházás ehhez méltó keret, határozottan örül is neki, mert talán lendít valamit az elszegényedett lakosság helyzetén. Az élet nehéz Geszten – jegyzi meg.

Fábián Zsuzsanna polgármestert?l a tulajdonjogi kérdések fel?l érdekl?dünk. Meger?síti, hogy a kastély jelenleg a Magyar Nemzeti Vagyonkezel? Zrt. tulajdona, és csak a rehabilitáció végén kerül a református egyházhoz. A hajdani angolpark az, ami problémás, hisz id?közben felparcellázták, házak épültek rá, úgyhogy ezek tulajdonjogának rendezéséhez id? kell. A zsákköztség viseltes f?úri rezidenciájában Tisza Kálmán- és Tisza István- emlékhelyet, valamint nemzetközi református oktatási központot fognak létrehozni a Nemzeti Kastélyprogram keretében. A fejlesztés kiterjed a kastélyépület teljes területére, a 610 négyzetméteres földszintre, a kilencven négyzetméteres emeletre és a beépítend? tet?térre, valamint az ötven négyzetméteres pincére, a környez? majorságra és parkra, a családi kriptára és a közeli református templomra is.

A geszti objektum, amelyet vélhet?en a Teleki László Alapítvánnyal együttm?ködve alakítanak ki, kulturális és turisztikai funkciót egyaránt ellát majd. A projekt el?készítésére és pontos számításokra azonban csak a m?emléki értékek pontos feltárása, valamint a restaurátori és falkutatások után kerülhet sor.

A beruházásra több mint 2,5 milliárd forintot szán a kormány, az intézmény fenntartását 2024-ig évi 160 millió forinttal szeretné támogatni.

Tyúkok a grófn?nek

Látogatásunk végén a helyi szeszf?zde tulajdonosával is összefutunk. Jó ismer?je Tiszáéknak, az édesapja gyermekkorában mindig belopakodott hozzájuk olvasni. A grófok ennek nem örültek, de ha már ott volt, belelapozhatott a díszkötéses kiadványokba, amelyeket a második világháború után a falusiak kidobáltak az udvarra, és felgyújtottak ?ket. Nagy érték veszett oda – mondja sajnálkozva, s kifejti, mennyire fájdalmas, hogy a mai fiatalság egyáltalán nincs tisztában azzal, mit jelent, hogy Geszten két miniszterelnök lelt örök nyugalomra. Azzal sem, hogy Tisza Jolán grófn? mennyire jótékony természet? volt, szerette az embereket, szívesen segített rajtuk. Az els? tyúkot mindig neki ajándékozták hálából a parasztok, és amikor Füzesgyarmatra szám?zte a rezsimit, küldték utána az ételmet, tartották benne a lelket. A vállalkozó örül, hogy végre kezd az ország Gesztre figyelni, s f?ként a Tisza családra. Nagyon megérdemlik – nyugtázza lokálpatrióta büszkeséggel.

A kezdetben földszintes, kés?bb háromszintes, barokk és copf stílusú kastélyt az 1770-es évekt?l volt otthona a Tisza családnak. Tisza Kálmán 1875-t?l 1890-ig volt kormányf?, fia, Tisza István el?ször 1903-t?l 1905-ig, majd 1913-tól és 1917-ig töltötte be a miniszterelnöki tisztséget, emellett a református egyház f?gondnoka is volt. Ugyancsak a geszti Tisza család sarja Tisza Lajos, aki kormánybiztosként koordinálta a szegedi nagy árvíz utáni helyreállításokat. Arany János 1851–52-ben élt a kastélyparkban emelt házikóban a fiatalon elhunyt Tisza Domokos nevel?jeként.

A geszti f?uri rezidencia berendezéséb?l egy gyertyatartó és egy íróasztal maradt meg épségben.

Fordulatok

Az életm?vet összefoglaló bibliográfiát állított össze a Tisza-kultusz megjelenési formáit kutató Horánszky Nándor történész a miniszterelnök halálának századik évfordulójára. A képekkel és dokumentumokkal is illusztrált füzet a politikus rendkívül sokrét? hagyatékába enged bepillantást. Tisza nemcsak politikai pályát futott be, hanem gazdálkodóként, publicistaként, lapalapítóként is fontos írásokat hagyott hátra. Korábban már összegy?jtve megjelentek jelent?sebb m?vei, képvisel?házi beszédei, levelezése is. Ez a bibliográfia most olyan teljességre törekv? összeállítás, amely az életm? kronologikus áttekintését adja, vagyis a különböz? életszakaszok szerint gy?jti össze az írásban maradt emlékeket: publicisztikákat, tanulmányokat, országgy?lési és egyéb beszédeket – figyelembe véve a másod- és harmadközléseket is.

A centenáriumok – az els? világháború vége, a Monarchia összeomlása, a magyar baloldali fordulat és a volt miniszterelnök meggyilkolása – ráirányítják a figyelmet Tisza sokat vitatott politikai szerepvállalására is. Nem várható, hogy ennek megítélése a közeljöv?ben egyértelm?vé váljon, de a bibliográfia fontos darabja lehet a kés?bbi kutatómunkáknak, és segítség azoknak is, akik maguk vállalkoznának az értékelésre. Horánszky Nándor munkája ugyanis, bár els?sorban tudományos segédanyag, de házi könyvtári darab is, amelyet bárki haszonnal forgathat.

(Gróf Tisza István közéleti munkássága a bibliográfia tükrében – halálának 100. évfordulójára. Összeállította: Horánszky Nándor. Trianon Kutatóintézet Közhasznú Alapítvány, Budapest, 2018)

H. K.

Gurzó K. Enik? - www.magyar nemzet.hu

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: <https://twitter.com/syracuse73>. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló

